

ber in de gehele pers opgenomen en alom in den lande op de gemeentelijke aanplakborden aangeplakt. Er bleek evenwel een mededeling aan toegevoegd te zijn van de directeur-generaal van politie, mr. A. Brants, waarin deze een beloning van f 1000 uitloofde 'voor iedere Nederlander die omtrent ernstige vergrijpen tegen de belangen van de voedselvoorziening of de Duitse weer-macht zodanige aanwijzingen geeft, dat deze tot arrestatie van de schuldige(n) leiden.' Dit was een algemene oproep tot verklikkerij! Schrieke, Hirschfeld en Frederiks waren zich bewust dat die oproep de publieke opinie als hoogst onsympathiek zou treffen. Zij wisten te bereiken dat enkele dagen later een persbericht verscheen waarin Brants' mededeling gekarakteriseerd werd als 'een maatregel van positionele aard, welke zelfstandig is genomen door het ressort van de directeur-generaal van politie.'¹

Uiteraard was de bezetter met de proclamatie hogelijk ingenomen. Dat was men ook in NSB-kring. Goedewaagen vertelde in een stafvergadering van het departement van volksvoorlichting en kunsten dat Hirschfeld en zijn perschef er 'het leeuwenaandeel' aan gehad hadden. Hij noemde dat 'een verblijdend teken: 'Zij beginnen het dus toch te begrijpen.'²

Ook in de dagbladers waren de commentaren positief. In de *Nieuwe Rotterdamse Courant* schreef mr. Huijts over 'onverantwoordelijke individuen die er niet tegen opzien om, splend met het eigen lot, dat van vele anderen, ja van de gehele gemeenschap in gevaar te brengen.'³ In *De Telegraaf* bepleitte de Haagse redacteur, mr. de Wit, dat men zich bij 'de onvermijdelijk geworden werkelijkheid' moest neerleggen 'en wel terdege er (zich) rekenschap van . . . geven dat het verblijf in luchtkastelen waar een bord met 'anti' of 'niet thuis' naast de ingang bevestigd is, wel eens niet goed zou kunnen zijn voor eigen of anderer gezondheid.'⁴ Chef-redacteur Cnossen van *De Standaard* hekelde hen 'die doen alsof Nederland geen bezet gebied is, dat goed-schiks of kwaadschiks zich te voegen heeft naar de wil van de bezettende macht.'⁵ *De Tijd* achtte het ter harte nemen van de proclamatie 'een eis van persoonlijk zelfbehoud, maar niet minder een sociale plicht van de hoogste orde tegenover heel onze volksgemeenschap.'⁶

Dirigent Janke mocht tevreden zijn over dit eenstemmig koor!

Een heel ander geluid liet de illegale pers horen. De proclamatie van

¹ Er kwamen na die oproep 'fast täglich' denunciaties bij de bureaus van de *Sicherheits- en Ordnungspolizei* binnen, de meeste ongegrond: het was de denuncianten slechts om de beloning van f 1 000 te doen. ('*Meldungen aus den Niederlanden*', 70 (18 nov. 1941), p. 23). ² DVK, Propagandaraad: Notulen, 30 okt. 1941 (DVK, 119). ³ *Nieuwe Rotterd. Crt.*, 30 okt. 1941. ⁴ *De Telegraaf*, 29 okt. 1941. ⁵ *De Standaard*, 29 okt. 1941. ⁶ *De Tijd*, 29 okt. 1941.